

POSTANOWIENIE

21 października 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Ewa Stefańska

na posiedzeniu niejawnym 21 października 2025 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa X. Y.

przeciwko E. P. i P.P.

o stwierdzenie nabycia spadku po A.K.,

na skutek wystąpienia przez Sąd Rejonowy w Zielnej Górze

postanowieniem z 11 czerwca 2025 r., I Ns 1395/24,

o przekazanie do sądu równorzędnego,

**odmawia przekazania sprawy do rozpoznania innemu sądowi
równorzędnemu (art. 44¹ § 1 k.p.c.).**

(M.T.)

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 11 czerwca 2025 r. Sąd Rejonowy w Zielonej Górze wystąpił do Sądu Najwyższego na podstawie art. 44¹ § 1 i 2 k.p.c. o przekazanie do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu sprawy o sygn. I Ns 1395/24 o stwierdzenie nabycia spadku. Sąd występujący powołał się na okoliczność, że wnioskodawczyni X. Y. jest czynnym pracownikiem sekretariatu Sądu Rejonowego w Zielonej Górze I Wydziału Cywilnego, przed którym toczy się postępowanie o stwierdzenie nabycia spadku. Uczestnicy postępowania zgodnie wniesli o przekazanie sprawy do innego równorzędnego sądu z uwagi na uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sądu miejscowo właściwego. Sąd Rejonowy w

Zielonej Górze wskazał również, że 12 sędziów z 15 sędziów złożyło oświadczenie z wnioskiem o wyłączenie od rozpoznania sprawy z udziałem X. Y. z uwagi na to, iż jest ona pracownikiem wydziału cywilnego i każdego z tych sędziów łączy z X. Y. relacje służbowe lub koleżeńskie, co powoduje, że zachodzą okoliczności tego rodzaju, że mogłyby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do ich bezstronności w danej sprawie. Postanowieniem z 17 stycznia 2025 r., po rozpoznaniu sprawy w przedmiocie żądania sędziów o wyłączenie od prowadzenia sprawy, odmówiono wyłączenia 12 sędziów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 44¹ § 1 k.p.c. przekazanie przez Sąd Najwyższy sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu jest możliwe tylko wówczas, gdy wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości, a w szczególności względ na społeczne postrzeganie sądu jako organu bezstronnego. Wskazany przepis stanowi odstępstwo od konstytucyjnej i ustawowej reguły rozpoznania sprawy cywilnej przez sąd miejscowo właściwy, co powoduje konieczność jego ścisłej wykładni.

Pojęcie „dobro wymiaru sprawiedliwości” nie zostało ustawowo zdefiniowane. Przesłanka ta ma charakter oceny. Dobro wymiaru sprawiedliwości nie jest tożsame ani z dobrem (w szczególności sprawnym funkcjonowaniem) sądu rozpoznającego konkretną sprawę lub z interesami prawnymi stron, ani też ze społecznym postrzeganiem sądu jako organu bezstronnego. Wszystkie te elementy stanowią części składowe tej wartości, lecz w stosowaniu art. 44¹ § 1 k.p.c. trzeba mieć na uwadze, że żaden z elementów nie dominuje nad pozostałymi. Wprawdzie wymiar sprawiedliwości istnieje po to, by rozstrzygać indywidualne spory o prawo i tym samym zabezpieczać interesy prawne stron postępowań, jednak „dobro wymiaru sprawiedliwości” trzeba każdorazowo rozumieć uniwersalistycznie, mając na względzie nie tylko konkretną sprawę, ale też długofalowe konsekwencje wynikające z decyzji o zastosowaniu art. 44¹ § k.p.c. (zob. postanowienia SN: z 7 lipca 2020 r., IV CO 153/20; z 10 marca 2022 r., III CO 64/22).

Okoliczności wynikające z przesłanki dobra wymiaru sprawiedliwości muszą być realne i stwarzać rzeczywiste zagrożenie dla prawidłowości funkcjonowania

wymiaru sprawiedliwości. Obawa wystąpienia w opinii społecznej przekonania, że sprawa nie zostanie w tym Sądzie bezstronnie rozpoznana, musi być realna, a nie hipotetyczna (zob. postanowienia SN: z 16 marca 2020 r., IV CO 18/20; z 20 grudnia 2023 r., III CO 988/23). Natomiast ewentualne kontakty osobiste czy zawodowe sędziego powinny być przedmiotem rozpoznania na gruncie regulacji art. 49 k.p.c.

Sąd Najwyższy w składzie orzekającym zgadza się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w postanowieniu z 15 maja 2020 r. (II CO 106/20), że wprawdzie okoliczność występowania przez pracownika sądu właściwego w postępowaniu przed tym sądem powinna przemawiać za rozważeniem przez sąd rozpoznający sprawę okoliczności faktycznych w aspekcie ewentualnego wystąpienia w trybie art. 44¹ k.p.c., jednak o potrzebie wystąpienia o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu powinno decydować występowanie innych, szczególnych – czyli o kwalifikowanym charakterze – okoliczności uzasadniających zagrożenie dobra wymiaru sprawiedliwości, w szczególności społeczny odbiór sądu jako organu bezstronnego. Za takim rozumieniem *ratio legis* tego przepisu przemawia wykładnia systemowa *a contrario* przepisów Kodeksu postępowania cywilnego w tej materii. Gdyby bowiem intencją ustawodawcy było zastosowanie art. 44¹ k.p.c. do wszystkich spraw, w których występuje pracownik sądu właściwego, to wprowadziłby takie rozwiązanie wprost (zob. postanowienia SN: z 20 marca 2023 r., III CO 1208/22; z 12 maja 2022 r., III CO 401/22).

Postanowieniem z dnia 17 stycznia 2025 r. odmówiono wyłączenia 12 sędziów na ich żądanie od prowadzenia sprawy I Ns 1395/24. O konieczności przekazania sprawy innemu sądowi równorzędnemu, o którym mowa w art. 44¹ § 1 k.p.c., nie może świadczyć ewentualne zaistnienie przesłanek wyłączenia sędziego od rozpoznania sprawy w stosunku do części, nawet istotnej, sędziów sądu występującego. Podstaw stosowania art. 44¹ § 1 k.p.c. nie należy bowiem utożsamiać z podstawami wyłączenia sędziego (zob. postanowienie SN z 19 listopada 2020 r., V CO 213/20). W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono już, że przepis art. 44¹ k.p.c. ma na względzie przeszkody dotyczące danego sądu jako organu wymiaru sprawiedliwości, a nie przeszkody odnoszące się do

poszczególnego sędziego, gdyż w tym przypadku do rozwiązania zaistniałych wątpliwości służy instytucja wyłączenia sędziego od orzekania w danej sprawie. W szczególności, że wnioski sędziów o wyłączenie od rozpoznania sprawy były już przedmiotem negatywnej oceny Sądu. Sąd występujący nie może również antycypować ewentualnych przyszłych decyzji procesowych w przedmiocie wyłączenia pozostałych sędziów i uprzedzać wystąpieniem o przekazanie sprawy do rozpoznania innemu sądowi równorzędnemu na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 44¹ § 1 k.p.c., orzeczono jak w sentencji postanowienia.

(M.T.)

[r.g.]